

De hondenbelasting in Woerden

door G.J.A. Beerthuizen-van Kooten
en L.C.I.M. Peters

Lang voor dat Koning Willem III op 29 juni 1851 de Gemeentewet, waarin in art. 240 een belasting op honden geregeld is, met zijn handtekening bekrachtigde, kende Woerden reeds een hondenbelasting. Want al ruim 20 jaar eerder, op 25 december (!) 1829¹⁾ heeft zijn grootvader Koning Willem I, als ware het een kerstgeschenk, zijn goedkeuring gehecht aan een door de gemeenteraad van Woerden ingediend voorstel tot het heffen van een dergelijke belasting²⁾.

Op 14 april 1829³⁾ is in de gemeenteraad van Woerden hierover voor het eerst gesproken. Tijdens de raadsvergadering stelt wethouder Okhuijsen deze belasting voor als een middel om paal en perk te stellen aan de hoeveelheid honden die de gemeente kent. Men overlegt uitvoerig over deze zaak, maar houdt het voorlopig in beraad. Op 27 november⁴⁾ komt het hondenvoorstel opnieuw ter sprake. Men ziet uiteindelijk het voorstel toch wel zitten en acht het zeer doelmatig als een maatregel van veiligheid en orde. Naar de oorzaak, welke tot deze opmerking leidde, kunnen we alleen maar gissen. Men besluit dan met ingang van 1 januari 1830 een hondenbelasting te gaan heffen.

Er wordt een reglement opgesteld, dat op 8 december 1829 ter goedkeuring door de Koning aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland gezonden wordt. Als argumentatie voert men aan dat deze belasting zal dienen ter bestrijding van de gemeente-uitgaven over 1830 en ter voorkoming van (ongebreidelde) vermenigvuldiging van honden⁵⁾. In het hierboven genoemde reglement⁶⁾ leest men in art. 1 dat voor iedere hond, zonder onderscheid van soort en ouder dan 6 weken jaarlijks door de eigenaar of bezitter een belasting van 1 gulden moet worden betaald. Voor de honden van de schaapherders moet de belasting betaald worden door de belanghebbende veehouders, waarbij het er niet toe doet of ze wel of niet eigenaar van de honden zijn. Bovendien hoeven jagers slechts de helft van de belasting te betalen voor die honden, waarvoor zij volgens hun jachtakte ook al een recht betalen.

In de volgende artikelen van het reglement lezen we dat alle hondenbezitters zelf hun hond moeten aangeven met vermelding van de haarkleur en soort. Doet men geen aangifte, dan riskeert men een boete van 3 gulden boven de belasting. Op honden die in het lopende jaar van eigenaar wisselen hoeft de nieuwe eigenaar geen belasting meer te betalen als die reeds door de oude eigenaar is voldaan. Op het naleven van het reglement — zo is bepaald — zal door de agenten van politie en alle verdere stedelijke beambten worden toegezien. Men zal evenwel, zoals ten aanzien van de invordering van plaatselijke directe belastingen bij de wet van 29 april 1819 is vastgesteld, eerst na proces een boete kunnen opleggen. Voor honden welke na 1 juli verkregen worden hoeft men slechts de helft van de belasting te betalen. Wordt men na 1 oktober pas eigenaar van een hond dan krijgt men voor de rest van dat jaar algehele vrijstelling.

Om nu een indruk te krijgen van de baten der hondenbelasting geven we u een overzicht van de drie jaren waarover deze belasting geheven is⁷⁾. Opvallend is het dat het aantal honden per jaar terugloopt. Viel de belasting de mensen zwaar of is dit zuiver toeval? We weten het niet. Wat we wel weten is het feit dat op 27 januari 1832⁸⁾ wethouder Okhuijsen aan de raad meedeelt dat de hondenbelasting over 1830 van de personen J. van der Graaf, J. van Dijk, A. van Kooten, H. Rietveld, C. Flier, de heer F.L.C. Renno en Dirk van den Heuvel oninvorderbaar lijkt. Nadat de raad hierover vergaderd heeft komt men tot de conclusie dat genoemde personen, met uitzondering van J. van Dijk en Dirk van den Heuvel, wel in staat moeten worden geacht te kunnen betalen. Zij zullen alsnog ernstig gesommeerd worden tot betaling over te gaan. Dat de meesten dit inderdaad hebben gedaan blijkt uit het overzicht. Alleen J. van der Graaf blijkt niet betaald te hebben, terwijl D. van den Heuvel, hoewel daar niet toe in staat geacht, wel heeft betaald.

OVERZICHT HONDENBELASTING 1830-32:

Naam:	Adres:	Soort:	Geslacht:	Beroep:	1830	1831	1832
J.A. van Achterberg	Pannebakkerij a)	zwarte fiks l)	reu			1.00	
Dirk Alsum	Poelstraat b)	gele mop m)	reu	arbeider	1.00	1.00	
Mej. de wed. Andres	Hofstraat c)	gele mop	gesneden	weduwe heel- en vroedmeester p)			
		geel mopje	reu		1.00		1.00
	1832: Rietvelde- straat c)	zwarte fiks	teef				1.00
Bouwdewijn van Assum	Rietveldestraat	zwart gladharig	gesneden	broodbakker	1.00	1.00	
		zwart gladhaar	teef				1.00
J.A. van Baalen	Hofstraat	snoekgrauw bastaard windhond	reu	koopman	1.00	1.00	
		snoekgrauw steiloor	reu			1.00	
Pieter van Batum	1831: Grotesteeg Breeveld	roodbonte bles	teef	bouwman q)	1.00		
		zwartbont ruighaar	teef			1.00	
		bruine hond	reu				1.00
Carel Beeke	Pannebakkerij	geel mopje	teef	kleermaker	1.00	1.00	
R.G. van den Berg	Hofstraat	donkerbruin huis- hondje	reu	winkelier	1.00	1.00	
		witachtig mopje	teef	klapperman r)	1.00	1.00	1.00
Dirk Bisjon	Pannebakkerij	bruin gladharig					
Wed. J. Blikendaal	Pannebakkerij	hondje	reu		1.00	1.00	
J. Blom van Assendelft	Hofstraat	zwart fiksje	teef	stadssecretaris	1.00	1.00	
J. Blomrantssend	Rietveldestraat	zwarte fiks	teef				1.00
Bast. Bongaars	Haverstraat d)	zwart huishondje	reu	conducteur van 's-lands magazijnen	1.00		
		zwart steiloorig hondje	reu			1.00	1.00
Barend Borman	Breeveld	zwartbonte molhond	teef	bouwman			1.00
Sijmen Bosman	Cromwijk	zwartbonte molhond	reu		1.00		
		idem zwart gladharig	teef		1.00		
Gert Bouthoorn	Breeveld	boerenhond					1.00
Willem Bouthoorn	Breeveld	zwartbonte molhond	teef		1.00		
G. Brands	Pannebakkerij	zwart ruighaarig	teef		1.00	1.00	
Mevr. de wed. Bredius	Hofstraat	blauwbles haze- windje	teef		1.00	1.00	1.00
C.J. Bredius	Rijn e)	tijger jachthond	teef	burgemeester	0.50	0.50	0.50
		gele huishond	gesneden		1.00		
		tijger jachthond	gesneden			0.50	0.50
		bruin huishondje	reu			1.00	1.00
Jacobus van den Brink	Geestdorp	zwart steiloorig hondje	reu	bouwman	1.00		
		bonte boerenhond	reu			1.00	1.00
Hendrik van den Broek	Kruisstraat	zwarte poedel	reu	tapper	1.00	1.00	1.00
		donkerbruin glad- haar	reu		1.00		
Corn. Broekhuijsen	Breeveld	zwartbonte jacht- hond	teef	bouwman	0.50		0.50
		roodbonte idem	reu		0.50		0.50
		roodbonte boeren- hond	reu			1.00	
J. Broekman	Kruisstraat	gele hazewind	teef	predikant			1.00
Jan Brouwer	Middeland	gele bulhond	reu		1.00		
		idem met zwarte snoet	teef		1.00	1.00	1.00
		gladharig hondje	reu			1.00	1.00
Jan de Bruin	Geestdorp	glad bruin bont	teef	werkman	1.00	1.00	1.00
Jan de Bruin	Rijn	roodbonte bles	reu	koopman		1.00	
Bart ten Brummelaar	Pannebakkerij	bruin fiksje	teef		1.00		
Philip Burggraaff	Snel	zwartbonte molhond	reu	bouwman	1.00		
		zwartbont	gesneden				1.00
Klaas van Dam	Geestdorp	3 roodbonte jacht- honden, 1 zwarte bles		bouwman			2.00
Ds. D.A. Detmar	Haverstraat	vaalbonte pluim- staart	reu	predikant	1.00	1.00	1.00

Guillaume Dieltjens	Kasteel/Rijn	ruigharige steiloor	teef		1.00		
Grietje Dobberman	Proveniershuis/Rijn	vale wolfstaart	reu			1.00	1.00
Franciscus van Donk	Hofstraat	roodbont huishondje	teef		1.00	1.00	
Fredrik Dreijer	Varkensmarkt f)	zwart gladharig	reu	postillon s)		1.00	1.00
Maurits Dijenburg	Groenendaal	geel mopje	reu		1.00	1.00	1.00
	1832: Haverstraat	steiloorig fiksje	teef	winkelier	1.00		
Frans van Dijk	Groenendaal	zwart gladhaar	teef				1.00
Hendrik van Dijk	Pannebakkerij	zwart gladhaar,	teef	kastelein	1.00		
Leendert van Dijk	Breeveld	bruine pootjes	reu	werkman	1.00		
		bruinbles boeren-					
		hond	reu	bouwman	1.00	1.00	
Gerrit van Eijk	Geestdorp	zwartbont hondje	reu				1.00
		snoekgrauw bastaard					
		windhond	reu	bouwman	1.00	1.00	1.00
		zwartbles boeren-					
		hond	teef		1.00	1.00	1.00
Cornelis Flier	Rijn	zwartbont gladhaar	teef	koopman	1.00		
		vaalbonte hond	teef				
Johannes Flier	Rijn	zwart bruinpootje	reu	winkelier	1.00	1.00	1.00
Den Heer Fontijn	Kasteel/Rijn	5 fiksjes					5.00
Wed. Cs. Groeneveld	Rijn	gele mophond	reu		1.00	1.00	1.00
		gele bastaard mop	reu		1.00	1.00	1.00
Matheus Groos	Rietvelderstraat	engelse zwarte hond	teef		1.00		
Jacob de Groot	Pannebakkerij	bruin met gele hond	teef	werkman	1.00	1.00	1.00
	1832: Jaagpad g)						
Jacob Gulcher	Breeveld	bruinbonte jacht-					
		hond	teef		0.50	0.50	
Hermanus de Haan	Geestdorp	gele mophond	teef	bouwman	1.00		
		zwartbonte huishond	teef				1.00
		gele hond steiloor	reu				1.00
		gele hond hangoor					1.00
Daniel de Haas	Bentheimersteeg h)	zwarte poedel	reu	barbier	1.00	1.00	1.00
Hermanus Hamerslag	Pannebakkerij	zwart met geel bont	reu	schipper	1.00		
Wed. M. Hamoen	Snel	zwartbonte boeren-					
		hond	gesneden		1.00	1.00	
Christina van Haren	Rijn	geelbont huishondje	teef	zonder beroep		1.00	
Teunis Hartog	Haverstraat	bruin mopje	teef	werkman	1.00	1.00	1.00
Dirk van den Heuvel	Pannebakkerij	kastanjebruin glad-					
		harig	teef	werkman	1.00		
		zwart krulharig					1.00
A.W.J. van Hoecke	Kerkstraat	witte krullok	reu		1.00		
Arie Hogenes	Rijn	zwartbont huis-					
		hondje	reu	zonder beroep	1.00	1.00	1.00
Willem Holtmeijer	Pannebakkerij	zwart fiksje	teef	winkelier	1.00	1.00	1.00
Adrianus Hoogland	Achterstraat	bruin gladharig	reu				1.00
Jan de Horn	Rietvelderstraat	grijscharig leeuwte	reu		1.00	1.00	
Jan Hunik	Kromwijk	zwarte fiks met geel	reu				1.00
J. van Ispelen	Kerkstraat	driejarige gevlekte	reu		1.00		
Mej. de wed. Iterson	Kerkstraat	roodbonte patrijs-					
		hond	reu	apothekhoudster	1.00	1.00	1.00
		voshond					1.00
Frans Janssen	Romijnsteeg	zwart fiksje	teef		1.00		
Jan Jonkers	Rijn	geel	reu	koopman			1.00
		tijger					1.00
A.C. van der Kas	Hofstraat	zwarte poedel	teef	kastelein	1.00	1.00	
Cornelis van der Kas	Rietvelderstraat/						
	Hofstraat	zwarte tijger	teef	koopman	1.00	1.00	1.00
Den Heer van Erp Taal-							
man Kip	Rijn	geel smousje	reu	ambtenaar	1.00	1.00	
Willem Kleijer	Hofstraat	geel bruin mopje	reu		1.00	1.00	
Doctor Klitsi	Hofstraat	zwart fiksje	teef				1.00
Den Heer J. Knijff Hz.	Pannebakkerij	bastaard mop	reu	steen- en pannbakker	1.00	1.00	
	1832: Rietvelder-						
	straat	bruin mopje	reu				1.00

Jan Koenekoop	Pannebakkerij	zwart langharig huis- hondje	reu	kruidenier	1.00		
Daniel Kok	Spekstraat f) 1831: Achterstraat 1832: Spekstraat	grijze krulhond	teef	mr. wagenmaker	1.00	1.00	1.00
Simon Kok	Middeland	zwarte molhond	teef		1.00	1.00	
Pieter Koning	Pannebakkerij	roodbonte boeren- hond	teef	bouwman	1.00	1.00	1.00
Arie van Kooten	Oudeland	zwart gladharige huishond	reu	werkman	1.00	1.00	1.00
Cornelis van Kooten	Groenendaal	zwart en bruin lang- harig	reu		1.00	1.00	
Willem Kooijman	Snel	zwartbonte boeren- hond,	teef	bouwman	1.00		
Jan de Kouwer	Oudeland	zwartbonte molhond zwarte poedel witte borst	reu teef		1.00 1.00		1.00
Pieter Kromwijk	Middeland	zwartbonte molhond	reu				1.00
Arie van der Landen	Pannebakkerij	grijze mophond	teef	schipper	1.00		
Dirk van der Landen	Pannebakkerij	bruine mophond	reu	werkman	1.00		
H. van der Landen	Jaagpad	zwart ruighaar	reu				1.00
Willem van der Landen	Pannebakkerij	zwart gladharige huishond	teef	werkman	1.00		
Bastiaan de Lange	Geestdorp	geel steiloorig hondje	teef	werkman	1.00	1.00	1.00
B. de Lange	De Heide i)	gele ruige	teef				1.00
Aart Leemkoel	Hofstraat	zwarte fiks	teef			1.00	
Jan van Leeuwen	Middeland	zwartbonte molhond		werkman			1.00
Jan Lelieveld	Geestdorp	zwart gladharig hondje	teef	werkman	1.00	1.00	1.00
Jan Lem	Hofstraat	gele bulhond	reu	vleeschhouwer t)	1.00		
Klaas van der Leijden	Leidschepoort j)	gele kettinghond				1.00	1.00
Wed. Gerrit Lubbe	St. Annastraat f)	blauwe fikshond	teef	portier	1.00	1.00	1.00
Hendrik Meester	Snel	driekleurig langhaar	teef		1.00	1.00	1.00
Jan Meester	Snel	zwartbonte molhond	teef		1.00	1.00	
Dionisius Meijer	Kruisstraat	zwartbonte molhond bruin huishondje	reu teef	koopman	1.00	1.00	1.00
Cornelis Mooi	Pannebakkerij	geel huishondje	teef				
Willem Nederberg	Pannebakkerij	witte poedel met zwarte oren	reu		1.00	1.00	1.00
Wed. Neuteboom	Groenendaal	geel mopje	reu				1.00
Wed. J.C. Ten Noever	Singel	zwartbonte bles	reu			1.00	
Kaatje Nolte	Pannebakkerij	zwartbonte ketting- hond	reu		1.00	1.00	1.00
Kaatje Nolte	Achterstraat	kastanjebruin huis- hondje			1.00		
J.T. Okhuijsen	Rietvelderstraat 1831: Hofstraat	zwart fiksje	teef	wethouder	1.00	1.00	
Jan Okkerse	Breeveld	bruine fiks zwartbonte molhond idem	reu gesneden	bouwman	1.00	1.00	1.00
Wed. F. Oldens	Hogewoerd 1831: Groenendaal	witte kardoos zwart krulhond	reu reu		1.00		1.00
Gerrit Oosterom	Breeveld	zwart boerenhondje	teef	bouwman	1.00	1.00	1.00
Jan Oosterom	Achterstraat	zwarte fiks	teef	werkman	1.00		
Jan Oostrum	Hofstraat 1832: Rietvelder- straat	gele bulhond snoek grauwe ketting- hond	teef reu	wijnkoper	1.00	1.00	
Pieter Opdam	Hofstraat	zwarte fikshond	teef		1.00		1.00
1831: Wed. Opdam						1.00	1.00
Jan Pak	Varkensmarkt	zwarte kardoos		melkboer		1.00	
Cornelis Pels	Pannebakkerij 1832: Jaagpad	zwart gladharig hondje	teef	schipper	1.00	1.00	1.00
Jan Pels	Pannebakkerij	zwart gladharig hondje	reu	werkman	1.00		

Pieter Pels	Pannebakkerij 1832: Jaagpad	kastanjebruin hondje rode voshond	teef reu		1.00		
Pieter Pelt	Haverstraat	kardoes	reu				1.00
Matheus Pouw	Snel	vaalbles boerenhond vaalbonte boerenhond	gesneden teef	bouwman	1.00		
L.S. van Praag	Groenendaal	ruige fiks	teef	houder van bank van lening			1.00 1.00
		zwarte fiks	teef				1.00
Schelte Pulkus	Groenendaal	geel mophondje	teef	koopman	1.00	1.00	1.00
Hendrik van Putten	Singel	geelbont huishondje	reu	werkman	1.00		
Jacobus van Putten	Poelstraat 1832: Pannebakkerij	zwarte fikshond	reu		1.00	1.00	1.00
Reinier Rateland	Middelend	zwartbonte molhond drieharig huishondje	reu teef	bouwman	1.00	1.00	1.00
Jan Reehorn	Rijn	lichtbruin gladharig	teef	schoenmaker	1.00	1.00	1.00
Jacoba Reepmaker	Rijn	geelbont hondje geelbont met hangende oren	teef reu				1.00 1.00
F.C.L. Renns	Hogenwoerd 1831: Rijn	geel hazewindhondje	teef		1.00	1.00	
Mevr. Renns	Rietvelderstraat						1.00
F. van der Renst	Bentheimersteeg	mophondje	reu		1.00	1.00	
N.H. Richel	Groenendaal	zwartbont langharig huishondje	reu	pastoor	1.00	1.00	1.00
		idem	teef		1.00	1.00	1.00
G.D. van 't Riet	Hofstraat	zwart fiksje bruine fiks	gesneden gesneden		1.00		
		geelharig huishondje	teef			1.00	1.00
Cornelis Rietveld	Breeveld	zwartbonte molhond	teef	werkman	1.00		
Hendrik Rietveld	Pannebakkerij	zwarte kardoes	reu	werkman	1.00		
Huibert Rietveld	Geestdorp	roodbruin gladhaar	reu			1.00	1.00
Fredrik Rizau	Poelstraat 1831: Achterstraat	roodbonte brak o)	reu	uitdrager u)	1.00	1.00	
C. Roeleveld	Breeveld	bruin ruighaar	teef	bouwman			0.75 1.00
Jacob Roest	Bulwijk	zwartbonte molhond	reu	bouwman	1.00	1.00	1.00
Elisabeth van Roode	Rijn	zwart huishondje	reu	zonder beroep	1.00	1.00	
Jan Roos Jz.	Hofstraat	zwart langharige huishond	gesneden	booremaker	1.00		
	1832: Haverstraat	zwartbonte huishond	gesneden			1.00	
		gele hond met hangende oren					1.00
Pieter Roosenboom	Breeveld	zwartbontbles molhond	teef	bouwman	1.00	1.00	
		boerenhond	reu				1.00
Cornelis van Rooijen	Jaagpad	gladharig roodbont gele kettinghond	reu	schuitenjager v)	1.00		
Jan van Rooijen	Breeveld	zwartbonte boerenhond	teef	werkman	1.00		
		zwarte boerenhond	teef			1.00	1.00
Egbert Ruys	Rijn	zwartbonte bles	teef	koopman	1.00		
		zwartbonte tijger	reu			1.00	
Wed. Jan Ruijzenaar	Achterstraat	gele mop	teef			1.00	
Wed. J.G. Schuak	Oudeland	zwarte poedel met witte borst	teef	weduwe notaris		1.00	1.00
Cornelis Schuilenburg	Geestdorp	zwartbonte bles	reu	bouwman	1.00	1.00	
Dirk Schultz	Hofstraat	zwart fiksje	teef		1.00		1.00
Adam Schutz	Kasteel	geel mopje	teef		1.00		
Hermanus Snikkenburg	Rijn	zwart fiksje	teef	deurwaarder	1.00	1.00	1.00
G. van Soest	Geestdorp	zwarte keeshond	reu				1.00
Johannes Solsbergen	Utrechtsche-poort k)	zwart hondje zonder oren	reu	portier	1.00		
Jacob Stam	Pannebakkerij	zwartbont keesje	reu		1.00		
1832: Wed. Jacob Stam		blauwgrijs keeshond	reu			1.00	1.00
A.J. van Stavel	Rietvelderstraat	zwarte daks	reu				1.00
F.B.F. van Stavel	Hofstraat	roodbonte brak	reu	timmerman	1.00		
J. van Steenwijk	Rietvelderstraat	zwarte fiks	reu	schipper			1.00

G. Stolwijk	Kromwijk	zwartbonte bles mol- hond	reu					1.00
W.F. Stovee	Hofstraat	geel mopje	reu	goudsmid				1.00
C.F.J. Suter	Hofstraat	geel kortoorig hondje	gesneden	winkelier				1.00
		gele mop	reu				1.00	
		geel kortoorig	reu					1.00
Cornelis Sweers	Oudeland	roodbont gladhaar	reu					1.00
Den Heer van Teylingen	Geestdorp	roodbonte jachthond	teef			0.50	0.50	
		idem	gesneden			0.50	0.50	
		zwarte bles met bruine oren	reu			0.50	0.50	
J. van Teijn	Rijn	4 fiksen huishondjes						4.00
Pieter Tibbe	Rietvelderstraat	zwart huishondje	teef	drogist		1.00	1.00	1.00
Hendrik Ultee	Rietvelderstraat	bruin hondje	teef	vleeschhouwer				1.00
Wed. Klaas van Veen	Rijn	bruin huishondje	teef	schipperse		1.00		
Willem Veenendaal	Hofstraat	geelharig huishondje	teef			1.00		
Wed. J. van Vegten	Breeveld	bruin mopje	teef			1.00	1.00	
Jacobus van Velsen	Rijn	geel mopje	gesneden	gerechtsdienaar		1.00		
		zwarte fiks	reu				1.00	1.00
Johannes Verbeek	Poelstraat	vaalbonte korte staart	teef	koopman		1.00	1.00	1.00
	1831: Achterstraat	geel en zwarte huis- hond	teef					1.00
Jan Verduin	Kromwijk	zwartbonte molhond	reu	bouwman		1.00		
	1831: Achterstraat	idem	teef				1.00	1.00
Gijs Vergeer	Voorstraat	bruine bleke trek- hond	reu				1.00	
		snoekgrauwe bles	teef					1.00
Jan Verhei	Achterstraat	roodbonte	reu				1.00	
Jan Vermeer	Breeveld	boerenhond	teef			1.00		
		2 zwarte bonte	teven				2.00	2.00
Jan Vermeulen	Pannebakkerij	zwarte kardoes	teef			1.00	1.00	1.00
Huibert Versteegt	Snel	donkere zwartbont	teef	bouwman		1.00	1.00	1.00
Pieter Vink	Pannebakkerij	gele bulhond	reu	bleeker		1.00	1.00	
		zwart huishondje	reu			1.00		
		zwarte fiks					1.00	1.00
		krulhond	reu					1.00
Jan Groeneveld Vink	Pannebakkerij	zwart huishondje	reu	wagenmaker		1.00		
Aart Visser	Pannebakkerij	zwartbont huis- hondje	gesneden	werkman		1.00		
		zwartbonte molhond	gesneden				1.00	
		zwartbonte molhond	teef					1.00
Gijsbert Visser	Pannebakkerij	zwarte kardoes	teef	werkman		1.00	1.00	
Antonie van Vliet	Snel	zwarte molhond	reu			1.00		
		zwartbont gladhaar	teef				1.00	1.00
H. van Vliet	Breeveld	zwarte bonte mol- hond	reu	bouwman			1.00	1.00
Leonardus Vollebregt	Rietvelderstraat	zwartbont langharig huishondje	reu			1.00		
	1831: Hofstraat	klein huishondje	reu				1.00	
		ruigachtig huis- hondje	reu					1.00
Isaak Voorsteegh	Pannebakkerij	zwart fikse	teef	mr. steenbakker		1.00	1.00	1.00
Jan de Vromen	Breeveld	zwartbonte bles mol- hond	gesneden			1.00		
		mopje	reu	schipper			1.00	1.00
Willem Vrijhoef	Pannebakkerij	zwart langharig huis- hondje	teef			1.00		
Jan Vyvyan	Pannebakkerij	snoekgrauw huis- hondje	reu	werkman		1.00		
Leendert de Waal	Rijn	zwart huishondje	teef			1.00		
Jan Pieter Wagner	Groenendaal	zwarte met lange oren	teef				1.00	1.00
Leendert van der Wagt	Havestraat	zwart fikshondje	teef	jager		1.00	1.00	1.00
Jacobus Wassenaar	Hofstraat	geel fikse	teef	wagenmaker		1.00	1.00	1.00
David Wilhelmus	Havestraat	zwarte fiks	reu	schoenmaker			1.00	

					1830	1831	1832
Gerrit Wilhelmus	Haverstraat 1832: Kerkstraat	geel mopje langstaart geelbont langharig huishondje	reu teef	kastelein	1.00		
Dirk de Wolff	Kromwijk	geel mopje langharig	teef		1.00	1.00	1.00
Jacobus van Woudenberg	Geestdorp	zwartbont zwartbont hondje idem	reu teef reu	warmoesenier w)	1.00	1.00	1.00
Jan Woudenberg	Breeveld	witte keeshond	reu				1.00
Huibert van Wijngaarden	Pannebakkerij	bruin huishondje	reu	scheepmaker	1.00	1.00	1.00
Wed. Willem Zwart	Kromwijk	zwartbonte molhond	reu		1.00	1.00	
L.P. Zwitser	Rietvelderstraat	zwarte fiks	teef	bankhouder			1.00
Adr. Zijderveld	Kromwijk	tijgerhond	teef	bouwman			1.00

VERKLARINGEN:

- a = thans gedeelte Leidsestraatweg + Pannebakkerijen
- b = thans Hogewalstraat
- c = thans Voorstraat
- d = thans Havenstraat
- e = thans Rijnstraat
- f = thans Jan de Bakkerstraat
- g = thans Rijnkade
- h = thans Grote Steeg
- i = was gelegen achter de voormalige openbare school aan de Wilhelminaweg
- j = was gelegen aan de westzijde van de Voorstraat
- k = was gelegen aan de oostzijde van de Voorstraat
- l = keeshond
- m = doghondje met stompe snuit
- n = krulhond, poedel
- o = jachthond
- p = chirurgijn-verloskundige
- q = landbouwer
- r = nachtwaker met een klepper
- s = koerier die de post overbrengt
- t = slager
- u = handelaar in gebruikt huisraad, oude kleren etc.
- v = geleider van het paard bij de trekschuit
- w = groentekweker

Deze eerste vorm van hondenbelasting in Woerden is slechts 3 jaar gehandhaafd. Zij sneuvelt als op 27 december 1832⁹⁾ blijkt dat de raad met een tekort op de begroting zit. Tot dat moment kende men als gemeentelijke belasting een personele (= hoofdelijke) omslag. Ondermeer omdat deze heffing vooral bij de gewone man bijna onuitvoerbaar was en daardoor aan botsingen onderhevig, besluit men dan over te gaan op een belasting van 10% op de huurwaarde van de gebouwde eigendommen. De personele belasting en de hondenbelasting komen dan te vervallen.

Hoewel in 1851 de hondenbelasting landelijk wettelijk geregeld is, gaat men in Woerden pas vijftien jaar later weer over tot de heffing ervan. Op 12 oktober 1866¹⁰⁾ komt de belasting ter sprake in de raad. Van de 10 aanwezige raadsleden zijn er 8 voor en 2 te weten de heren H. van der Lee en R. Ambagtsheer tegen. Het besluit om per 1 januari 1867 weer hondenbelasting te gaan heffen is dus genomen.

De volgende punten zijn van belang in het reglement d.d. 16 november 1866¹¹⁾: De belasting per hond is 3 gulden. De belasting is verschuldigd door de eigenaar of bezitter die inwoner van Woerden is of daar meer dan 3 maanden verblijft. Als eigenaar wordt beschouwd het hoofd van een gezin. Alleen door hen die op zich zelf bij anderen inwoont is de belasting persoonlijk verschuldigd. Voor honden uitsluitend gehouden ten dienste van de landbouw of een bedrijf van nijverheid, ter bewaking van gebouwen, erven of vaartuigen is slechts de halve belasting verschuldigd. Jachthonden gehouden door hen die de jacht niet als beroep uitoefenen zijn onder deze uitzondering niet begrepen. Honden, jonger dan 2 maanden vallen niet onder deze belasting. Wordt een hond verkregen in het tweede halfjaar, dan

STADHUIS TE WOERDEN;
teekening op hout van J. C. Greive Jr.

Coll.: Gemeente-archief Woerden.

Serie hondepenningen 1882-1890.

Coll.: gemeente Woerden.

Foto: G.J.A. Beerthuizen-van Kooten.

hoeft men slechts de helft belasting te betalen. Indien het uitgereikte kenteken (hier is dus voor het eerst sprake van een hondepenning) voor het einde van het jaar onbruikbaar is geworden of verloren geraakt kan men tegen inlevering van het oude plaatje of op vertoon van de kwitantie plus betaling van 25 cent een nieuwe verkrijgen. In 1867 gebeurde dat 12 keer want in de stadsrekening komt een post voor van 3 gulden voor „opbrengst voor hondenteekens”¹²). Op 12 februari 1867¹³) vult men het reglement aan met: „Bovendien mogen honden waarvoor de belasting van f 1.50 voldaan is, niet langs de straat of den weg loopen, zonder aan een touw of ketting geleid te worden”.

De „Memorie van toelichting op de verordening tot heffing eener belasting op het houden van honden in de gemeente Woerden” d.d. 10 augustus 1899¹⁴) en één d.d. 20 april 1900¹⁵) heeft een gelijklopende tekst: „In aanmerking genomen dat het houden van honden meer en meer het karakter begint te vertoonen, als waardoor de honden als een artikel van weelde worden beschouwd en tevens om de vermenigvuldiging enigszins tegen te gaan van dat getal, dat noch als weeldeartikel wordt gehouden, noch als werkkraft wordt gebezigd, zoo is naar aanleiding daarvan niet alleen de wenschelijkheid maar ook het noodzakelijke voorgekomen om de hertoe betrekkelijke belasting in het leven te roepen en de heffing daarvan aan de goedkeuring te onderwerpen”. De eerste memorie wordt gevolgd door een verordening d.d. 10 augustus-5 september 1899¹⁶) welke in werking treedt op 1 januari 1900. De verordening van 16 november 1866 wordt dan ingetrokken. In het nieuwe reglement zijn bijna geen wijzigingen aangebracht. Alleen over de hondepenning wordt met geen woord meer gerept. Ook op 3 mei 1900¹⁷) wordt een nieuwe verordening vastgesteld. Deze treedt in werking 1 januari 1901, doch is precies gelijk aan die van het jaar ervoor.

Deze laatste verordening werd, op voorstel van B. en W. ongewijzigd ten opzichte van de vorige ter Koninklijke goedkeuring ingezonden. Dit omdat vorig jaar, volgens een mededeling van de burgemeester, zeer veel plaatselijke verordeningen werden ingestuurd en er daardoor onvoldoende tijd voor een behoorlijk onderzoek beschikbaar was¹⁸). Die grote stroom ingezonden plaatselijke

A. BIKKERS & ZON, ROTTERDAM.

Wijk 10, N° 595.

Rotterdam, Anno 1867

De Gemeente Woerden (Del.)

aan **A. BIKKERS & ZON,**

Voor het onderstaande gemaakt en geteerd à contant.

Hanna	22	250 stuks rood befs ^o hondentekens af 0,19	42,50
Polij	8	150 " " " " " " " "	27,50
			af 55,00

G. J. J. J.
M. J. J. J.
J. J. J. J.

Rekening van A. Bickers en Zoon te Rotterdam voor geleverde „hondeteken”, 1867. (Gemeenterekening van Woerden, 1867. G.A.W. inv.nr. 643).

verordeningen was veroorzaakt door het feit dat de verordeningen geregeld bij de wet van 24 mei 1897 tot regeling der financiële verhouding tussen het rijk en de gemeenten en herziening der algemene regelen ten aanzien der plaatselijke belastingen, per 1 januari 1900 waren vervallen¹⁹⁾.

Voor de hondenbelasting in deze eeuw willen wij ons beperken tot het geven van enige cijfers. Tezamen met de cijfers van 1830-32 en 1867 geven ze ons inzicht in de aantallen honden in Woerden.

JAAR	AANTAL INWONERS	AANTAL HONDEN	OPBRENGST HONDENBELASTING
1830 ²⁰⁾	2.991	161	f 157,50
1831 ²¹⁾	3.052	147	„ 143,75
1832 ²²⁾	3.035	142	„ 138,00
1867 ²³⁾	4.144	185	„ 394,50
1900 ²⁴⁾	5.229	291	„ 492,00
1920 ²⁵⁾	6.696	285	„ 878,00
1940 ²⁶⁾	9.265	?	„ 1.148,00
1946 ²⁷⁾	10.283	383	„ 1.194,50
1960 ²⁸⁾	13.707	488	„ 4.438,00
1980 ²⁹⁾	24.184	1.381	„ 84.333,75

*Ook als trekdier was de hond een vertrouwd gezicht in het stadsbeeld. Foto ca. 1900.
Coll.: gemeentearchief Woerden no. 46.*

Wel moet hierbij vermeld, dat op de hondenbelasting sinds de wijzigingswet van 24 december 1970 op honden, welke gehouden worden ten dienste van de landbouw of enig bedrijf van nijverheid etc. geen vrijstelling of mindere belasting dan op andere honden geheven mag worden.

Hoelang deze belasting nog zal bestaan is moeilijk te zeggen. De meeste gemeenten lijken het nog een te belangrijke post op de begroting te vinden om ze af te schaffen. De Friese gemeente Het Bildt heeft haar echter per 1 januari 1981 afgeschaft³⁰⁾. De gemeenteraad vond deze vorm van belasting verouderd en onrechtvaardig. Volgens het college van Het Bildt is het niet billijk wel belasting voor honden te innen maar niet voor bijvoorbeeld pony's.

Noten:

- 1) G.A.W. = Archief der Gemeente Woerden 1811-1936 inv.nr. 207 — Ingekomen stukken — 1830.
- 2) Overigens kenden ook andere gemeenten reeds voor 1851 de hondenbelasting. Mr. M.W.F. Treub meldt in de bijlage van zijn boek „Ontwikkeling en Verband van de Rijks-, Provinciale- en Gemeentebelastingen in Nederland” (1885) dat in 1849 de landelijke opbrengst f 23.000.— bedroeg.
- 3) G.A.W. inv.nr. 12 Notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad 1824-1829.
- 4) Ibidem.
- 5) G.A.W. inv.nr. 238 „Brievenboeken” — Minuten van uitgaande stukken, 23 mei 1829-13 okt. 1830.
- 6) G.A.W. inv.nr. 799 Verordeningen op de heffing van de belastingen op honden.
- 7) Het overzicht werd samengesteld uit de registers van de hondenbelasting, welke zich bevinden in de gemeenterekeningen.
1830 — G.A.W. inv.nr. 600
1831 — G.A.W. inv.nr. 601
1832 — G.A.W. inv.nr. 602
De beroepen zijn voor het merendeel gelicht uit het volkstellingsregister van 1836 — G.A.W. inv.nr. 896.
- 8) G.A.W. inv.nr. 13 Notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad 1830-1832.
- 9) Ibidem.

- 10) G.A.W. inv.nr. 18 Notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad 1863-juni 1867.
  - 11) zie noot 6.
  - 12) G.A.W. inv.nr. 643 — Gemeenterekening.
  - 13) zie noot 6.
  - 14) Ibidem.
  - 15) Ibidem.
  - 16) Ibidem.
  - 17) Ibidem.
  - 18) G.A.W. inv.nr. 25 Notulen van de vergaderingen van de gemeenteraad juli 1895 — okt. 1902
  - 19) Ibidem
  - 20) G.A.W. inv.nr. 600 — Gemeenterekening
  - 21) G.A.W. inv.nr. 601 — Gemeenterekening
  - 22) G.A.W. inv.nr. 602 — Gemeenterekening
  - 23) G.A.W. inv.nr. 643 — Gemeenterekening
  - 24) G.A.W. inv.nr. 676 — Gemeenterekening
  - 25) G.A.W. inv.nr. 699 — Gemeenterekening
  - 26) Gemeenterekening, berustende ter gemeente-secretarie van Woerden.
  - 27) Ibidem.
  - 28) Ibidem.
  - 29) Informatie gemeente-secretarie Woerden.
  - 30) Binnenlands Bestuur — 16-1-1981 — jg. 2 week 3.
-
-